

Co-funded by
the European Union

Komunikat prasowy
Embargo do 4 czerwca 2024, godz. 11:00

Trzy Nagrody Dziedzictwa Europejskiego w 2024 roku dla Polski

Kraków, 4 czerwca 2024

Komisja Europejska i Europa Nostra ogłosiły zwycięzców Nagród Dziedzictwa Europejskiego | Nagród Europa Nostra za 2023 rok. Najważniejsze europejskie nagrody dla projektów, osób, organizacji i instytucji działających w obszarze dziedzictwa powędrują do 26 laureatów z 18 krajów. Aż trzy nagrody zostały przyznane osiągnięciom z Polski.

Nagrody Dziedzictwa Europejskiego | Nagrody Europa Nostra to prestiżowe wyróżnienie dla organizacji, instytucji i osób realizujących projekty w zakresie dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz działających na rzecz zachowania, edukacji, promocji i lepszych rozwiązań dla sektora dziedzictwa. W 2024 roku międzynarodowe grono ekspertów pod przewodnictwem profesora Jacka Purchli, wiceprezydenta Europa Nostra, wybrało aż trzech laureatów z terenu Polski. Wśród 38 krajów Europy biorących udział w konkursie Polska jest statystycznie trzecim z kolei najbardziej utytułowanym krajem. Wszyscy tegoroczni laureaci są związani ze Śląskiem:

[Zabytkowa Kopalnia Ignacy, Rybnik](#) (kategoria Konserwacja i Adaptacja)

To wyjątkowy projekt konserwacji i adaptacji do nowych funkcji dawnej kopalni węgla kamiennego, jednej z najstarszych w Polsce, powstałej w 1792 roku. Dzięki wspólnym wysiłkom byłych górników, miasta Rybnik, państwa polskiego i funduszy unijnych, historyczny zespół kopalni został zachowany i zaadaptowany dla celów centrum kulturalno-rekreacyjnego. Projekt ten może stanowić inspirację dla innych kopalni węgla w Europie, którym grozi zamknięcie.

[Model rewitalizacji rzemiosła Serfenta, Cieszyn](#) (kategoria Edukacja, Szkolenia i Umiejętności)

Zaprojektowany i wdrożony przez Stowarzyszenie Serfenta model rewitalizacji dziedzictwa powstawał przez ponad piętnaście lat, a jego podstawą było rzemiosło koszykarskie. We współpracy z rzemieślnikami, projektantami i indywidualnymi osobami z terenu Polski i innych krajów europejskich, zespół Serfenty testował nowe sposoby skutecznego przekazywania umiejętności w zakresie tego niematerialnego dziedzictwa.

Dr Piotr Gerber, Wrocław (kategoria Mistrzowie dziedzictwa)

Piotr Gerber poświęcił swoje życie ochronie dziedzictwa przemysłowego. Zarówno w Polsce, jak i za granicą odegrał istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej i zrozumienia dla znaczenia rozwoju dziedzictwa technicznego i technologicznego.

Od 2022 roku propagowanie dobrych praktyk w zakresie dziedzictwa, inicjowanie współpracy pomiędzy organizacjami i instytucjami zajmującymi się dziedzictwem oraz merytoryczne wsparcie dla osób działających na polu dziedzictwa w Europie Środkowej i Wschodniej należy do zadań regionalnego centrum Europa Nostra w Krakowie – [Europa Nostra Heritage Hub](#).

W ubiegłym roku jedyna nagroda dla Polski została przyznana za konserwację i projekt badawczy dotyczący Ołtarza Wita Stwosza w bazylice Mariackiej w Krakowie, a ceremonia wręczenia nagrody była częścią obchodów 45. rocznicy wpisu Krakowa na Listę UNESCO.

Zwycięzcy zostali wybrani przez [Jury Nagród](#) złożone z dwunastu ekspertów z zakresu dziedzictwa z terenu całej Europy, na podstawie ewaluacji [Komisji selekcyjnych](#). W tegorocznej edycji zgłoszonych zostało 206 wniosków z 38 krajów europejskich.

Iliana Ivanova, europejska komisarz ds. innowacji, badań naukowych, kultury, edukacji i młodzieży, powiedziała:

„Nasze dziedzictwo kulturowe jest naszym zbiorowym skarbem, pomostem łączącym naszą przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. Zajmuje szczególne miejsce w naszych sercach i życiu codziennym, wzmacniając poczucie przynależności i tożsamości. Nagrody Dziedzictwa Europejskiego / Nagrody Europa Nostra podkreślają kluczową rolę wzorowych projektów i osób zaangażowanych w ochronę i promocję naszego bogatego dziedzictwa. Serdecznie gratuluję tegorocznym zwycięzcom wyjątkowych osiągnięć”.

Cecilia Bartoli, światowej sławy mezzosopranistka i prezydent Europa Nostra, stwierdziła:

„Serdecznie gratuluję tegorocznym laureatom Nagród Dziedzictwa Europejskiego / Nagród Europa Nostra zasłużonego uznania. Honorując te fantastyczne, kreatywne projekty, pokazujemy także nasze wielkie zaangażowanie w ochronę naszego wspólnego dziedzictwa kulturowego, które jest niezbędne do budowania bardziej zjednoczonej, zrównoważonej i pięknej Europy. Niech za ich inspirującymi przykładami pójdzie wielu obywateli – specjalistów w dziedzinie dziedzictwa kulturowego, wolontariuszy i miłośników – organizacje publiczne i firmy prywatne na całym naszym kontynencie i poza nim”.

Profesor Jacek Purchla, wiceprezydent Europa Nostra i przewodniczący Nagród Dziedzictwa Europejskiego podkreślił bardzo wysoki poziom tegorocznego konkursu.

„Fakt, iż zgłoszono do niego kandydatury z 38 krajów, był w tym roku dowodem szczególnie silnej konkurencji w walce o zaszczytne wyróżnienie. Bo Nagroda Dziedzictwa Europejskiego to wielki prestiż i swoisty Oskar, którym nagradzamy najwybitniejsze osiągnięcia w ochronie i propagowaniu naszego wspólnego patrymonium. W tym konkursie najważniejsi są ludzie. Bo

dziedzictwo to my: jego kreatorzy, interpretatorzy, użytkownicy – obywatele! Cieszę się, że w roku 2024 laureatami nagrody w różnych kategoriach są aż trzy inicjatywy obywatelskie z Polski. To dla nas szczególna okazja do dzielenia się naszymi dobrymi praktykami w opiece nad różnymi formami europejskiego dziedzictwa ze wspólnotą międzynarodową”.

Zwycięzcy zostaną uhonorowani podczas ceremonii wręczenia Nagród Dziedzictwa Europejskiego 2023, która odbędzie się 7 października 2024 roku w Ateneum Rumuńskim, najbardziej prestiżowej sali koncertowej w Bukareszcie, która niedawno otrzymała Znak Dziedzictwa Europejskiego ([European Heritage Label](#)) w uznaniu jej europejskiego znaczenia. Współgospodarzami tego prestiżowego wydarzenia będą komisarz europejska Iliana Ivanova i prezydent wykonawczy Europa Nostra Hermann Parzinger. Podczas ceremonii zostaną ogłoszeni laureaci Grand Prix oraz zdobywca Nagrody Publiczności, wybrani spośród tegorocznych laureatów. Laureaci Grand Prix i Nagrody Publiczności otrzymają po 10 000 euro.

Ceremonia będzie punktem kulminacyjnym Europejskiego Szczytu Dziedzictwa Kulturowego ([European Cultural Heritage Summit 2024](#)), który odbędzie się w dniach 6–8 października w Bukareszcie pod patronatem Prezydenta Rumunii J.E. Klausu Iohannisa. Szczyt, współfinansowany przez Unię Europejską, organizowany jest przez Europa Nostra w ścisłej współpracy z rumuńskimi organizacjami i partnerami zajmującymi się dziedzictwem, zarówno publicznymi, jak i prywatnymi.

Zachęcamy do [głosowania online](#) na projekt, który Państwa zdaniem powinien otrzymać Nagrodę Publiczności. Głosy można oddawać **do 22 września 2024 roku**.

Zwycięzcy Nagród Dziedzictwa Europejskiego / Nagród Europa Nostra za 2023 rok w pięciu kategoriach¹:

Konserwacja i Adaptacja

[Royale Belge Building, BrukSELA, BELGIA](#)
[Snow Wells, Sierra Espuña, HISZPANIA](#)
[Schulenburg Mansion, Gera, NIEMCY](#)
[Ignacy Historic Mine, Rybnik, POLSKA](#)
[Saxon Church in Alma Vii, RUMUNIA](#)
[St. Michael's Church, Cluj-Napoca, RUMUNIA](#)

Badania

[NewsEye: A Digital Investigator for Historical Newspapers, AUSTRIA/FINLANDIA/FRANCJA/NIEMCY](#)

Edukacja, Szkolenia i Umiejętności

[Teryan Cultural Center - Empowering Armenian Refugees from Nagorno-Karabakh, Yerevan, ARMENIA](#)
[Boulouki - Travelling Workshop on Traditional Building, GRECJA](#)
[White Carpentry School, Narros del Castillo, HISZPANIA](#)
[Traditional Farm Buildings Scheme, IRLANDIA](#)
[Serfenta Crafts Revitalisation Model, Cieszyn, POLSKA](#)

Zaangażowanie obywateli i podnoszenie świadomości

[The Square Kilometre, Ghent, BELGIA](#)
[The Silence that Tore Down the Monument, Kamenska, CHORWACJA](#)
[Preserving the Community Halls for Local Civil Society Activities, FINLANDIA](#)
[Fortified Castles of Alsace Association, FRANCJA](#)

---

¹ Zwycięzcy są wymienieni alfabetycznie według krajów.

[Citizens' Rehabilitation of the Tsiskarauli Tower, Akheli, GRUZJA](#)
[Foundation for the Conservation of the Historical Estate Ockenburgh, Haga, HOLANDIA](#)
[International Festival of Classical Theatre for Youth, Syrakuzy, WŁOCHY](#)

Mistrzowie dziedzictwa

[Society of Friends of Dubrovnik Antiquities, CHORWACJA](#)
[Else "Sprossa" Rønnevig, Lillesand, NORWEGIA](#)
[Piotr Gerber, PhD, Wrocław, POLSKA](#)

Nagrody Europa Nostra 2023 dla projektów z Wielkiej Brytanii

Czterech spośród tegorocznych zwycięzców pochodzi z Wielkiej Brytanii. Ponieważ Wielka Brytania nie jest sygnatariuszem programu Unii Europejskiej Kreatywna Europa, zwycięzcy ci otrzymają nagrody Europa Nostra.

[Gideon Tapestries, Hardwick Hall](#) (Konserwacja i Adaptacja)
[Shrewsbury Flaxmill Maltings, Shrewsbury](#) (Konserwacja i Adaptacja)
[Westminster Hall, London](#) (Konserwacja i Adaptacja)
[Marcus Binney CBE, OBE Hon FRIBA FSA](#) (Mistrzowie dziedzictwa)

KONTAKT DLA MEDIÓW

EUROPA NOSTRA

Elena Bianchi, kierowniczka programu Nagród
eb@europanostra.org,
+31 6 26 89 30 72
Joana Pinheiro, specjalistka ds. komunikacji
jp@europanostra.org
+31 6 34 36 59 85

EUROPA NOSTRA HERITAGE HUB W KRAKOWIE

Katarzyna Jagodzińska, kierowniczka
katarzyna.jagodzinska@uj.edu.pl

KOMISJA EUROPEJSKA

Johanna Bernsel
johanna.bernsel@ec.europa.eu
+32 2 298 66 99

WĘCEJ INFORMACJI

[Press release in various languages](#)

O laureatach:

[Informacje i komentarze Jury](#)
[Video](#) (w wysokiej rozdzielczości)
[Zdjęcia i banery](#) (w wysokiej rozdzielczości)

Nagrody Dziedzictwa Europejskiego | Nagrody Europa Nostra

[Nagrody Dziedzictwa Europejskiego | Nagrody Europa Nostra](#) zostały ustanowione przez Komisję Europejską w 2002 roku i od tego czasu są koordynowane przez Europa Nostra. Są współfinansowane z programu Unii Europejskiej Kreatywna Europa. Od dwudziestu dwóch lat Nagrody są kluczowym narzędziem rozpoznawania i promowania wielorakich wartości dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla europejskiego społeczeństwa, gospodarki i środowiska.

Nagrody akcentują i promują doskonałość dziedzictwa i najlepsze praktyki w Europie, zachęcają do transgranicznej wymiany wiedzy i łączą interesariuszy dziedzictwa w sieciach. Nagrody przyniosły zwycięzcom liczne korzyści, takie jak większa (między)narodowa rozpoznawalność, dodatkowe fundusze czy większa liczba odwiedzających. Ponadto Nagrody sprzyjają rozbudzeniu troski o wspólne dziedzictwo wśród obywateli Europy.

Nabór wniosków do edycji nagród w 2025 roku zostanie otwarty jesienią 2024. Zachęcamy do zapisania się do [newslettera](#), w którym znajdują się bieżące informacje dotyczące programów i projektów Europa Nostra.

Europa Nostra

[Europa Nostra](#) jest europejskim głosem społeczeństwa obywatelskiego zaangażowanego w ochronę i promowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Jest to ogónoeuropejska federacja organizacji pozarządowych zajmujących się dziedzictwem, wspierana przez sieć podmiotów publicznych, firm i osób prywatnych, obejmująca ponad 40 krajów. Jest największą i najbardziej reprezentatywną siecią dziedzictwa w Europie, utrzymującą bliskie relacje z Unią Europejską, Radą Europy, UNESCO i innymi organizacjami międzynarodowymi. Powstała w 1963 roku.

Europa Nostra prowadzi kampanie mające na celu ratowanie zagrożonych zabytków, miejsc i krajobrazów Europy, w szczególności poprzez [7 Most Endangered Programme](#). Promuje doskonałość na polu dziedzictwa poprzez [European Heritage Awards | Europa Nostra Awards](#). Włącza się w proces definiowania i wdrażania europejskich strategii i polityk związanych z dziedzictwem poprzez dialog z instytucjami europejskimi i koordynację [European Heritage Alliance](#). Od 1 maja 2023 Europa Nostra przewodzi europejskiemu konsorcjum wybranemu przez Komisję Europejską do realizacji pilotażowego projektu [European Heritage Hub](#). Europa Nostra jest także oficjalnym partnerem inicjatywy [New European Bauhaus](#) oraz regionalnym współprzewodniczącym sieci [Climate Heritage Network](#) na Europę.

Kreatywna Europa

[Creative Europe](#) to program Unii Europejskiej, który wspiera sektor kultury i sektor kreatywny, umożliwiając im zwiększenie ich wkładu na rzecz społeczeństwa europejskiego, gospodarki i środowiska życia. Z budżetem w wysokości 2,4 mld euro na lata 2021–2027 wspiera organizacje działające na polu dziedzictwa, sztuk scenicznych, sztuk pięknych, sztuk o charakterze interdyscyplinarnym, wydawnictw, filmu, telewizji, muzyki i gier wideo, a także dziesiątki tysięcy artystów i profesjonalistów z zakresy kultury i sztuk audiowizualnych.

Europa Nostra Heritage Hub w Krakowie

Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe w Krakowie to regionalne centrum Europa Nostra, paneuropejskiej federacji skupiającej w czterdziestu krajach Europy organizacje zajmujące się ochroną, zarządzaniem i popularyzacją dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Prowadzi go jedna z najstarszych organizacji pozarządowych w Polsce, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, członek Europa Nostra od 1990 roku. Hub łączy formułę działania think-tanku, obserwatorium i laboratorium. W ramach międzynarodowego konsorcjum [European Heritage Hub](#) krakowski Hub realizuje [projekt mapowania pozarządowego sektora dziedzictwa w Europie Środkowej i Wschodniej](#). Jego efektem będzie raport, który ukaże się na początku 2025 roku. Do kluczowych zadań Huba należy promocja dobrych praktyk z zakresu dziedzictwa – są prezentowane m.in. w serii podcastów zatytułowanych „[Holistic](#)

[Heritage](#)” i „[Ukrainian Heritage Spotlight](#)” dostępnych na Spotify i innych platformach podcastowych, a także budowanie sieci współpracy organizacji obywatelskich, czego przykładem jest powołane przez Hub [Krakowskie Forum Dziedzictwa](#).

WIĘCEJ INFORMACJI O TEGOROCZNYCH LAUREATACH NAGRÓD:

Zabytkowa Kopalnia Ignacy, Rybnik (kategoria Konserwacja i Adaptacja)

To wyjątkowy projekt renowacyjny na terenie dawnej kopalni węgla kamiennego, jednej z najstarszych w Polsce, założonej w 1792 roku. Dzięki wspólnym wysiłkom byłych górników, miasta Rybnik, państwa polskiego i funduszy unijnych, kompleks zamknięty w latach 2006–2008 został ostatecznie zachowany i zaadaptowany dla celów centrum kulturalno-rekreacyjnego.

Restauracja kopalni rozpoczęła się w 2018 roku. Po pierwsze, zachowano główny kompleks i jego unikalne wyposażenie. Wykonane prace objęły kompleksową renowację istniejącej struktury budynków oraz modernizację instalacji sanitarnej i elektrycznej, aby dostosować miejsce do nowych funkcji. Zbudowano budynek łączący jako wejście do kompleksu z recepcją i punktem informacyjnym. Najbardziej niezwykłą częścią była renowacja stuletniej maszyny parowej, która teraz działa pełną mocą.

Ponadto projekt miał również na celu stworzenie przestrzeni do zaangażowania społecznego i rekreacji. Budynek dawnej elektrowni, przekształcony w salę spotkań, służy obecnie jako miejsce spotkań społeczności lokalnej, w tym stowarzyszeń emerytowanych górników.

Wreszcie, projekt otworzył Zabytkową Kopalnię Ignacy dla turystów. Zwiedzający mogą teraz odkrywać interaktywną wystawę mieszczącą się w budynkach szybu Kościuszko, zagłębiając się w korzenie rewolucji przemysłowej i znaczenie wynalazków, takich jak maszyna parowa, w kształtowaniu globalnego wpływu Europy.

W opinii Jury „inwestując w efektywną komunikację i zaangażowanie społeczności, projekt nie tylko ożywił krajobraz fizyczny, ale także wzmocnił lokalną społeczność, sprzyjając spójności społecznej, a nawet przyczyniając się do zmniejszenia wskaźników przestępczości”.

Model rewitalizacji rzemiosła Serfenta, Cieszyn (kategoria Edukacja, Szkolenia i Umiejętności)

Model rewitalizacji dziedzictwa opracowany i wdrożony przez Stowarzyszenie Serfenta był rozwijany przez ponad piętnaście lat, a jego fundamentem było rzemiosło koszykarskie. Współpracując z rzemieślnikami, projektantami i osobami z Polski oraz innych krajów europejskich, zespół Serfenty testował nowe metody efektywnego przekazywania umiejętności związanych z tym niematerialnym dziedzictwem.

We współpracy z rzemieślnikami, projektantami i osobami w każdym, zespół Serfenty testował nowe sposoby przekazywania tego dziedzictwa współczesnemu światu. Testowano to poprzez oferowanie różnych rodzajów warsztatów i odkrywanie, co było najbardziej interesujące dla współczesnych uczestników. Następnie zrealizowane zostały dalsze warsztaty, studyjne wyjazdy rzemieślnicze, kampanie medialne, sklep internetowy z produktami rzemieślników, opracowane zostały książki i narzędzia oraz stworzony dostęp do naturalnych, tradycyjnych materiałów tkackich.

Dzięki tym działaniom ponad 100 rzemieślników zostało zaproszonych do współpracy w całej Polsce i innych krajach europejskich. Opracowano nowe systemy nauczania dotyczące 10 tradycyjnych technik koszykarstwa i 11 naturalnych materiałów, a wokół Modelu została zbudowana sieć współpracujących instytucji i partnerów z dziedziny kultury i biznesu. Serfenta zrealizowała 30 projektów poświęconych ochronie i promocji koszykarstwa, z których połowa miała zasięg międzynarodowy.

„Ta inicjatywa skupia się na budowaniu świadomości i zrozumienia wartości dziedzictwa niematerialnego w świecie przytłoczonym masową produkcją towarów realizowaną daleko od miejsca ich konsumpcji i wykonanych z niskiej jakości materiałów”, podkreśliło Jury.

Dr Piotr Gerber, Wrocław (kategoria Mistrzowie dziedzictwa)

Dr Piotr Gerber poświęcił swoje życie zawodowe ochronie dziedzictwa poprzemysłowego. Zarówno w Polsce, jak i za granicą, odegrał znaczącą rolę w podnoszeniu publicznej świadomości i zrozumienia dla znaczenia rozwoju technicznego i technologicznego.

W 2007 roku Piotr Gerber założył Fundację Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego, która bada historię przemysłu na Dolnym i Górnym Śląsku, chroni materialne dziedzictwo przemysłowe oraz edukuje w zakresie rozwoju przemysłowego poprzez dziedzictwo. Jednym z najbardziej znaczących osiągnięć Gerbera jest zakup siedmiu budynków przemysłowych na Śląsku, największym regionie wydobycia węgla w Europie. Po zakupie budynki przeszły gruntowną konserwację i zostały przekształcone w muzea, zabezpieczając tym samym ich przyszłość i wzbogacając życie kulturalne okolicznych społeczności.

Tegoroczny laureat kładzie szczególny nacisk na autentyczność – zachowanie oryginalnej struktury architektonicznej i używanie oryginalnych maszyn do prezentacji historycznego procesu technologicznego. Wszystkie obiekty, które uratował, posiadają nadal działające maszyny, które są konserwowane przez byłych pracowników tych zakładów przemysłowych.

Gerber miał również znaczący wpływ na poprawę legislacji dotyczącej dziedzictwa przemysłowego i jest współautorem wytycznych konserwatorskich dla dóbr dziedzictwa poprzemysłowego, które są wdrażane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jak zauważyło Jury, „jego działania obejmują współpracę transgraniczną z ekspertami, a jego wpływ na Europę jest ważny, ponieważ podkreśla znaczenie tego dziedzictwa poza Polską”.